

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain muuttamisesta sekä merimieseläkelain 4 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annettua lakia siten, että tukiohjelma laajennettaisiin koskemaan merenmittausaluksia. Muutoksen tarkoituksena on parantaa suomalaisten merenmittausalusten kilpailukykyä Euroopan komission hyväksytyä vastaavia tukiohjelman laajennuksia eräiden kilpailijamaiden osalta. Tukiohjelman laajentaminen erityisaluksiin koskisi vain merenmittausaluksia, jotka ovat toiminnassaan kansainväliselle kilpailulle alttiita ja joiden osalta kansainvälinen kilpailu on huomattavasti tiukentunut muiden maiden, erityisesti Ruotsin, otettua käyttöön merenmittausalusten miehistötuen.

Lakiin tehtäisiin lisäksi muutokset, jotka ovat tarpeen eräiden verolainsäädäntöön tehtyjen muutosten huomioon ottamiseksi. Näitä ovat vuoden 2017 alusta voimaan tuleva laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä (HE 29/2016 vp) sekä rajoitetusti verovelvollisen tuloon verottamisesta annettuun lakiin (627/1978) hiljattain tehdyt muutokset (887/2013). Lakiin tehtäisiin myös eräitä muutoksia ja täsmennyksiä, joilla poistetaan lain soveltamisessa sen kahdeksan vuoden voimassaoloaikana havaitut erilaiset epäkohdat. Kauppa-alusluetteloon merkitsemisen vaikutusta tuen myöntämiseen muun muassa selvennettäisiin, meriliikenteen ja toiminta-ajan määrittelyä täsmennettäisiin ja takaisinperittävän tuen koron määräytymistä muutettaisiin.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että merimieseläkelakia muutettaisiin siten, että lain soveltamisalaan lisätään merenmittausaluksissa työskentelevät työntekijät. Tämä mahdollistaisi tuen maksamisen myös työnantajan merimieseläkelain mukaista eläkevakuutusmaksua vastaavan määrän osalta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait tulisivat voimaan valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävänä ajankohtana, sen jälkeen kun Euroopan komissio on hyväksynyt tukiohjelman muutoksen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
2.2 EU:n lainsäädäntö.....	5
2.3 Nykytilan arviointi.....	5
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	6
3.1 Tavoitteet.....	6
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	7
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	8
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	8
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	8
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	9
5 ASIAN VALMISTELU.....	9
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	11
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	11
1.1 Laki meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain muuttamisesta.....	11
1.2 Laki merimieseläkelain 4 §:n muuttamisesta.....	16
2 VOIMAANTULO.....	16
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	16
LAKIEHDOTUKSET.....	17
1 Laki meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain muuttamisesta.....	17
2. Laki merimieseläkelain 4 §:n muuttamisesta.....	21
LIITE.....	22
RINNAKKAISTEKSTI.....	22
1. Laki meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.....	22
2. Laki merimieseläkelain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.....	28

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Ruotsi on laajentanut kauppaa-alustukiohjelmaansa 1 päivänä kesäkuuta 2014 voimaan tulleella asetuksella (Förordning 2001:770 om sjöfartsstöd) siten, että tuen piiriin kuuluvat myös erityisalukset, kuten merenmittausalukset, merentutkimusalukset, ruoppaajat ja väyläalukset, jotka eivät kuulu kauppaa-alustuen piiriin Suomessa. Tukiohjelman laajennus edellytti Euroopan komission hyväksyntää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Komissio oli hyväksynyt Ruotsin tukiohjelman laajennuksen maaliskuussa 2014 (SA.38240) katsottuaan, että laajennus ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla ja että laajennus siten soveltuu sisämarkkinoille. Komissio on hyväksynyt aikaisemmin vastaavia tukiohjelman laajennuksia myös muiden kilpailijamaiden kuten Tanskan ja Hollannin osalta.

Erityisesti Ruotsin tukiohjelman laajennus on heikentänyt merkittävästi Suomen lipun alla purjehtivien merenmittausalusten kilpailukykyä, koska merenmittaus on kansainväliselle kilpailulle altista toimintaa. Merenmittauksilla tuotettavat syvyystiedot, jotka julkaistaan virallisilla merikartoilla, ovat elintärkeitä tietoja merenkululle, vesiliikenteelle ja koko meriliikennejärjestelmälle. Liikennevirasto vastaa Suomen meri- ja sisävesialueiden merikartoituksesta muun muassa hankkimalla merenmittaustietoja turvallisen ja tehokkaan kauppamerenkulun sekä muiden vesilläliikkujien tarpeita silmällä pitäen. Merenmittaustietojen hankinnassa painopisteenä on kattavien ja luotettavien syvyystietojen hankinta. Merenmittaus Suomen aluevesillä on aluevalvontalain (755/2000) 12 §:n nojalla maanpuolustuksellisista syistä luvanvaraisena toimintaa ja muut kuin merikartoilla esitetyt syvyystiedot ovat aluevesien osalta salassa pidettävää tietoa. Poikkeusoloihin varautuminen ja mahdolliset poikkeusolot synnyttävät lisätarpeita merenmittaukselle, kauppamerenkulun jatkuvuuden ja maanpuolustuksen tukemiseksi.

Ruotsin tukiohjelman laajentaminen on aiheuttanut tarpeen parantaa Suomen lipun alla purjehtivien merenmittausalusten kilpailukykyä. Muiden sellaisten erityisalusten osalta, jotka ovat Ruotsin tuen piirissä, ei ole toistaiseksi esiintynyt vastaavaa kansainvälisesti kiristynyttä kilpailua. Jäänmurto puolestaan ei ole Ruotsin tukiohjelman piirissä.

Tukea meriliikenteessä käytettävien alusten miehistökustannusten kilpailukyvyyn parantamiseksi ns. *miehistötukea* myönnetään meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantamisesta annetun lain (1277/2007), jäljempänä *miehistötukilaki*, nojalla. Laki tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2008. Lain soveltamisessa on sen kahdeksan vuoden voimassaoloaikana ilmennyt eräitä epäselvyyksiä, jotka liittyvät muun muassa aluksen kauppa-alusluetteloon merkitsemisen ajankohdan vaikutukseen tuen myöntämiseen sekä toiminta-ajan käsitteeseen. Myös verolainsäädäntöön on tehty eräitä muutoksia, jotka aiheuttavat muutostarpeita miehistötukilaisissa. Tällä hallituksen esityksellä pyritään siten myös selkeyttämään miehistötukilain soveltamista, erityisesti tuen myöntöprosessin osalta, sekä tekemään lakiin verolainsäädännön muutoksista johtuvat tarpeelliset muutokset.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Miehistötukilaisissa säädetään valtion varoista varustamoille myönnettävästä tuesta meriliikenteessä käytettävien alusten miehistökustannusten vähentämiseksi ja siten alusten kansainvälisen kilpailukyvyyn parantamiseksi. Miehistötukilaki perustuu yhteisön suuntaviivoihin meriliikenteen valtioneulle (Komission tiedonanto C(2004) 43, jäljempänä *meriliikenteen valtioneu-*

HE 145/2016 vp

en suuntaviivat) sekä suuntaviivojen pohjalta saatuun komission päätökseen (SA.35110 (2012/N)), jolla komissio on hyväksynyt Suomen nykyisen miehistötukiohjelman.

Miehistötukilain 4 luku sisältää tuen myöntämisen edellytykset. Tukea myönnetään tällä hetkellä miehistötukilain 10 §:n mukaan muiden tukiedellytysten täytyessä aluksille, jotka on merkitty kauppa-alusluetteloon ja jotka ovat täyttäneet kauppa-alusluetteloon merkitsemisen edellytykset sinä aikana, jolta tukea haetaan. Kauppa-alusluetteloon merkitään miehistötukilain 4 §:n mukaisesti Suomen alusrekisterissä olevat matkustaja-alukset, lastialukset, hinaajat ja työntäjät, jotka on tarkoitettu tukivuotena toimimaan pääasiassa ulkomaan meriliikenteessä sekä eräin edellytyksin lastialukset, hinaajat ja työntäjät, jotka on tarkoitettu tukivuotena toimimaan pääasiassa kansainväliselle kilpailulle alttiissa kotimaan meriliikenteessä. Tukea ei näin ollen voida myöntää muille aluksille kuin sellaisille matkustaja-aluksille, lastialuksille, hinaajille ja työntäjille, jotka ovat pääasiassa meriliikenteessä. Meriliikenteellä tarkoitetaan miehistötukilain 3 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan merialueella tapahtuvaa matkustajien tai lastin kuljettamista sekä hinaamista tai työntämistä. Pääasiassa satamissa suoritettavat hinaus- ja työntämistoiminnot taikka moottorikäyttöisten alusten avustaminen satamissa eivät ole meriliikennettä.

Miehistötukilain 5 luku sisältää tukimenettelyä koskevat säännökset. Lain 13 §:ssä säädetään tukijakson pituudesta, joka on pääsääntöisesti kuusi kuukautta. Tukivuosi on puolestaan yksi kalenterivuosi. Lain 14 §:ssä säädetään tuen hakemista koskevista edellytyksistä ja 16 §:ssä hakemuksessa tarvittavista tiedoista ja selvityksistä. Hakijan tulee 16 §:n mukaan huolehtia siitä, että tukiviranomaisella on käytettävissään kaikki tuen edellytysten ja määrän määrittämisessä tarpeelliset alusta ja sen liikennöintiä koskevat tiedot. Hakijan tulee toimittaa tukiviranomaiselle muun muassa jäljennökset verohallinnolle toimitetuista valvontailmoituksista ja selvitys siitä, miten valvontailmoituksissa tarkoitettuja ja maksetut erät jakautuvat työnantajan eri alusten kesken sekä miten maksut jakautuvat aluskohtaisesti tuen perusteena oleviin maksuihin ja muihin maksuihin.

Miehistötukilain 17 §:ssä säädetään tukiviranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Tukiviranomaisella on 17 §:n 1 momentin nojalla oikeus saada Verohallinnolta miehistötuen määrän selvittämistä ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot Verohallinnolle toimitetuista valvontailmoituksista ja niiden perusteella maksetuista maksuista sekä ne verotiedot, jotka ovat välttämättömiä tukiviranomaisen harjoittaman valvonnan toimeenpanemiseksi.

Tuloverolaki (1535/1992) sisältää ansiotulon verotusta koskevat säännökset. Tuloverolain 74 §:ssä säädetään erityyppisestä tulosta, jolla tarkoitetaan laivanisännän tai Verohallinnon määräämän muun tähän rinnastettavan aluksen liikennöintiä hoitavan työnantajan palveluksessa, bruttovoitonsuureltaan vähintään 100 rekisteritonniin aluksessa tehdystä aluksen liikennöintiin liittyvästä työstä rahana tai rahanarvoisena etuutena saatua palkkatuloa edellyttäen että 1 momentin 1 – 3 kohdassa mainitut edellytykset täyttyvät. Tuloverolain 74 §:ssä tarkoitettuista erityyppisistä tulosta pidätetyt määrät on muista työnantajasuorituksista poiketen ilmoitettava ja maksettava viimeistään verokautta seuraavan toisen kuukauden yleisenä eräpäivänä.

Miehistötukilain 12 §:n mukaan tukena maksetaan tuloverolain 9 §:n mukaisen rajoitetusti verovelvollisen merenkulkijan kauppa-alusluetteloon merkityltä alukselta saamasta palkkatulosta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua lähdeveroa ja työnantajan sosiaaliturvamaksua. Tällä hetkellä miehistötukea myönnetään vuositasolla noin 87,6 miljoonaa euroa, josta lastialusten osuus on noin 33,8 miljoonaa euroa ja matkustaja-alusten osuus on 53,8 miljoonaa euroa.

2.2 EU:n lainsäädäntö

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklassa komissiolle on annettu tehtäväksi valvoa unionin jäsenvaltioiden myöntämiä valtiontukia. Tässä ominaisuudessa komissio on antanut edellä mainitut meriliikenteen valtiontuen suuntaviivat sellaisista valtiotuista, joita se pitää hyväksyttävänä.

Suuntaviivoilla pyritään edistämään turvallista, tehokasta, turvattua ja ympäristöystävällistä meriliikennettä. Niillä pyritään myös kannustamaan alusten merkitsemistä tai palauttamista jäsenvaltioiden rekistereihin sekä säilyttämään ja kehittämään merenkulkualan osaamista ja turvaamaan eurooppalaisten merenkulkijoiden työllisyys ja parantamaan sitä. Tukiohjelmaa ei kuitenkaan saa toteuttaa muiden jäsenvaltioiden kansantalouden kustannuksella. Jäsenvaltioiden on osoitettava, että kansalliset tukiohjelmat eivät uhkaa vääristää jäsenvaltioiden välistä kilpailua yhteisen edun kannalta ristiriitaisessa laajuudessa.

Suuntaviivoja sovelletaan ainoastaan meriliikenteeseen eli lastin ja matkustajien kuljettamiseen merellä. Komissio on kuitenkin viimeaikaisessa tulkintakäytännössään katsonut tiettyjen alusten osalta, että vaikka niiden harjoittama toiminta ei sisälly meriliikenteen määritelmään, toiminta on kuitenkin rinnastettavissa meriliikenteeseen ja siten oikeutettu samanlaiseen tukeen kuin meriliikenne, koska alukset joutuvat kohtaamaan samoja kansainvälisen kilpailun haasteita ja niitä koskevat muun muassa samat tekniset vaatimukset kuin unionin meriliikennealaa (C 22/07, N 714/2009 ja SA.38240). Komissio on rinnastanut meriliikenteeseen muun muassa kaapelinlaskutoiminnan ja ruoppauksen.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaan komissiolle on annettava tieto tuen myöntämisestä tai tukiohjelman muuttamisesta koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se voi esittää huomautuksensa. Jäsenvaltio, jota asia koskee, ei saa toteuttaa ehdottamiaan toimenpiteitä, ennen kuin komissio on hyväksynyt tuen tai tukiohjelman muutoksen.

2.3 Nykytilan arviointi

Erityisalusten miehistökustannuksiin ei tällä hetkellä voi saada tukea miehistötukilain nojalla. Ruotsi on kuitenkin laajentanut tukiohjelmansa 1 päivästä kesäkuuta 2014 alkaen siten, että sen tukiohjelma kattaa erityisalukset, kuten merenmittausalukset, merentutkimusalukset ja väyläalukset. Komissio on hyväksynyt viime vuosina myös muiden kilpailijamaiden kuten Tanskan ja Hollannin osalta vastaavia tukiohjelman laajennuksia. Koska merenmittaus on kansainväliselle kilpailulle altista, on tämä heikentänyt ratkaisevasti Suomen lipun alla purjehtivien merenmittausalusten kansainvälistä kilpailukykyä sekä Suomen että Euroopan pohjoisosien vesialueilla. Tilanne johtaa jatkuessaan siihen, että Suomen alueella merenmittausta harjoittavat alukset toimivat hyvin usein ulkomaan lipun alla ja saavat Suomen aluevesillä toimiessaan usein toisesta maasta tukea ulkomaan meriliikenteeseen. Tilanne koetaan epäkohdaksi suomalaisen merenmittaushenkilöstön työllisyyden, suomalaisen merenmittausosaamisen säilymisen sekä varautumisen ja maanpuolustuksen kannalta.

Tukeen oikeuttavien erityisalusten piiriä ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi laajentaa nyt ehdotettua laajemmalle, koska Suomen aluevesien ulkopuolella kansainvälisesti kilpaillut off shore -toimintaan liittyvät kuljetukset ovat lastin kuljettamisena merellä tuen piirissä eikä muiden erityisalusten kohdalla ole esiintynyt vastaavaa kiristyvää kilpailutilannetta kuin merenmittausalusten kohdalla. Jäänmurtoalukset eivät puolestaan ole Ruotsin tukiohjelman piirissä. Jäänmurtoalusten välillä on olemassa off shore -toiminnassa arktisilla alueilla kansainvälistä kilpailua. Jos jäänmurtoalusten ottamista miehistötuen piiriin harkittaisiin, tulisi sitä

varten tehdä laajempi kansallinen selvitys toiminnan tavoitteista Suomen kannalta ja lisäksi varmistaa komissiolta, mahtuuko tuki komission meriliikenteen valtiontuen suuntaviivojen mukaisuuden tulkintaan. Jäänmurron ottaminen tukiohjelman piiriin tarkoittaisi myös merkittävää tukikustannusten nousua, minkä vuoksi tukiohjelman laajentaminen tältä osin ei ole perusteltua ennen edellä mainitun kansallisen selvityksen laatimista.

Rajoitetusti verovelvollisten osalta tuen myöntäminen on miehistötukilain mukaan mahdollista ainoastaan lähdeveroon perustuen, mutta ei toimitettuun ennakonpidätykseen perustuen. Rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamista annettua lakia (627/1978) on kuitenkin muutettu lailla 887/2013 siten, että rajoitetusti verovelvollisen palkkatulosta voidaan tulon maksuhetkellä lähdeveron pidättämisen sijaan toimittaa ennakonpidätys eli soveltaa yleisesti verovelvollisia koskevia säännöksiä. Nykytilan katsotaan tämän vuoksi syrjivän niitä rajoitetusti verovelvollisia, jotka maksavat lähdeveron sijasta ennakonpidätystä saamastaan merityötulosta. Vuoden 2017 alussa tulee voimaan uusi laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä, joka sisältyy valtiovarainministeriössä valmisteltuun hallituksen esitykseen verotusmenettelyn ja veronkannon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 29/2016 vp). Esityksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa oma-aloitteisia veroja koskevia määräaikoja nykyisestä, mikä yksinkertaistaa menettelyä sekä Verohallinnon että verovelvollisen kannalta. Merityötuloa (eli meripalkkaa) maksavan kuukausimenettelyssä olevan työnantajan on jatkossa ilmoitettava ja maksettava verokauden vero verokautta seuraavan kuukauden yleisenä eräpäivänä, mikä vastaa muiden työnantajasuoritusten ilmoittamisen ja maksamisen määräaikoja. Muutoksella on vaikutuksia myös miehistötukimenettelyyn, sillä meripalkan osuus ei olisi jatkossa enää erotettavissa muista palkoista (eli maapalkoista) kausiveroilmoituksen tietojen perusteella, vaan ainoastaan kerran vuodessa annettavan palkkojen vuosi-ilmoituksen perusteella. Hakijan tiedonantovelvollisuutta ja tukiviranomaisen tiedonsaantioikeutta koskevia miehistötukilain säännöksiä onkin tältä osin tarpeen muuttaa.

Vuoden 2017 alussa tulee voimaan myös uusi laki työnantajan sairausvakuutusmaksusta, joka sisältyy niin ikään hallituksen esitykseen verotusmenettelyn ja veronkannon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi. Esityksen tavoitteena on työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevan lainsäädännön selkeyttäminen ja ajantasaistaminen. Uudella lailla korvataan nykyinen työnantajan sosiaaliturvamaksusta annettu laki (366/1963). Työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetussa laissa säädetään nykytilaa vastaavasti työnantajan sairausvakuutusmaksusta ja vanhentunut kansaneläkemaksua koskeva sääntely kumotaan. Muutoksella on vaikutuksia miehistötukilaissa käytettävään terminologiaan.

Miehistötukilaki on ollut voimassa kahdeksan vuotta. Tänä aikana sen soveltamisessa on ilmennyt eräitä epäkohtia ja tulkintaeroja, joiden vuoksi lain eräitä säännöksiä on tarpeen täsmentää ja täydentää. Muutoksilla selkeytetään erityisesti miehistötuen myöntöprosessia.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on laajentaa miehistötukiohjelmaa koskemaan merenmittausaluksia. Tällä parannettaisiin merenmittausalusten kilpailukykyä tilanteessa, jossa eräät kilpailijamaat, erityisesti Ruotsi, ovat laajentaneet tukiohjelmiaan kattamaan myös merenmittausalukset. Ehdotuksella pyritään turvaamaan merenmittaustoiminnan säilyminen Suomessa, mikä on tärkeää myös yhteiskunnan varautumisen ja maanpuolustuksen kannalta.

Lisäksi esityksen tavoitteena on muuttaa miehistötukilakia siten, että eräitä sen soveltamisessa ilmenneitä epäselvyyksiä ja epäkohtia poistettaisiin sekä otettaisiin huomioon verolainsäädännössä tapahtuneet muutokset.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan erityisalusten tulevan niillä tehtyyn merityötuloon perustuvien erien osalta tuen piiriin. Muutoksella pyritään parantamaan suomalaisten erityisalusten kilpailukykyä komission hyväksytyä viime vuosina kilpailijamaille kuten Ruotsille, Tanskalle ja Alankomaille, erityisaluksia koskevia tukiohjelmiä. Tukea maksettaisiin vain siltä osuudelta tukivuotta, jonka alus on ollut kansainväliselle kilpailulle alttiissa meriliikenteessä. Tuen määräytyminen rinnastuisi siten hinaajiin ja työntäjiin sovellettaviin tukea koskeviin periaatteisiin ja rajoituksiin. Erityisaluksista tulisivat tuen piiriin vain merenmittausalukset. Merentutkimusalukset, ruoppaajat, väyläalukset sekä muista aluksista kaapelinlaskualukset, putkenlaskualukset, huoltoalukset, ja nostoalukset ovat tuen piirissä Ruotsissa, mutta niiden osalta ei ole esiintynyt sellaista kansainvälistä kilpailua tai sen kiristymistä, että tukiohjelman laajentaminen kyseisiin aluksiin Suomessa olisi perusteltua.

Miehistötukilakia esitetään myös muutettavaksi eräiltä osin tukien myöntöprosessin selkiyttämiseksi ja lain soveltamisessa havaittujen epäkohtien ja tulkinnanvaraisuuksien poistamiseksi. Näin ollen lakiin lisättäisiin muun muassa toiminta-ajan määritelmä. Toiminta-ajalla tarkoitettaisiin sitä osaa kalenterivuodesta, jonka alus on ollut kauppa-alusluettelossa, lukuun ottamatta telakointiaikoja ja miehittämätöntä satamassa oloa. Muutoksen tarkoituksena on selvittää lain tulkintaa, mutta sillä ei muutettaisi tulkintakäytäntöä. Tuen hakemisen määräaika muutettaisiin kolmeksi kuukaudeksi kunkin tukijakson päättymisestä nykyisen neljän kuukauden määräajan sijaan. Muutoksella helpotettaisiin tukien budjetointia ja ehkäistäisiin tukien käsittelyn ruuhkautumista vuodenvaihteessa ja kesällä. Työmarkkinajärjestöjen kuulemista ja tuen takaisinperintämenettelyjä myös yksinkertaistettaisiin. Esityksen mukaan kesken vuotta tapahtuneiden muutosten ja pitempään ajanjaksoon kohdistuvien takaisinperintämenettelyjen toteuttamista helpotettaisiin siten, että takaisinperinnässä korko laskettaisiin meriliikenteen valtiontuen suuntaviivoja vastaavasti tukivuoden viimeisen päätöksen antamispäivästä lukien. Muutoksella vähennettäisiin tukien käsittelyyn liittyvää työmäärää.

Lisäksi miehistötukilakia esitetään muutettavaksi eräiden verolainsäädäntöön tehtyjen muutosten huomioon ottamiseksi. Voimassa oleva miehistötukilaki on mahdollistanut tuen myöntämisen rajoitetusti verovelvollisten osalta ainoastaan lähdeveroon perustuen, mutta ei toimitettuun ennakonpidätykseen perustuen. Rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettua lakia (627/1978) on kuitenkin äskettäin muutettu siten, että rajoitetusti verovelvollisten osalta on lähdeveron sijasta mahdollista maksaa ennakonpidätystä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että niiden rajoitetusti verovelvollisten osalta, jotka maksavat ennakonpidätystä, korvattaisiin vastaavat tukierät kuin yleisesti verovelvollisten osalta. Näin varmistettaisiin yleisesti verovelvollisten ja rajoitetusti verovelvollisten yhdenvertainen kohtelu.

Lisäksi ehdotetaan, että merimieseläkelakia (1290/2006) muutetaan siten, että lain soveltamisalaan lisätään merenmittausaluksissa työskentelevät työntekijät. Tämä mahdollistaa tuen maksamisen lain 11 §:n mukaisesti myös työnantajan merimieseläkelain mukaista eläkevakuumaksua vastaavan määrän osalta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Tukiohjelman laajentamisen merenmittausaluksiin, joiden bruttovetoisuus on vähintään 100, arvioidaan lisäävän miehistötuen vuosittaista määräraharavetta 800 000 – 1 100 000 eurolla. Vuoden 2017 talousarvioesityksessä miehistötukia koskevalle momentille 31.30.43 on myönnetty 101 420 000 euron määräraha, joka kattaa ehdotetun laajennuksen. Miehistötuen osuuden merenmittauksessa arvioidaan olevan noin 40 % miehistökustannuksista.

Merenmittausaluksilla työskentelevien työntekijöiden siirtämisellä merimieseläkelain mukaan vakuutettaviksi on valtiontaloudellisia vaikutuksia merimieseläkelain mukaisen valtionosuuden osalta. Tämä realisoituu kuitenkin vasta henkilöiden jäädessä aikanaan eläkkeelle. Ehdotetun muutoksen aiheuttama valtionosuuden kasvu on kuitenkin vähäinen, koska merimieseläkejärjestelmään siirtyvien henkilöiden määrä on pieni (n. 50 työntekijää). Merimieseläkelain vuoden 2016 alusta voimaan tulleen 152 §:n mukaan valtio on velvollinen maksamaan eläkekassalle vuosina 2016–2020 31 prosenttia ja vuonna 2021 ja sitä myöhempinä vuosina 29 prosenttia niistä mainittuihin kalenterivuosiin kohdistuvista tämän lain mukaisista eläkkeistä ja kuntoutusrahoista, jotka eläkekassa tai muu eläkelaitos maksaa.

Rajoitetusti verovelvollisten ennakonpidätyksen tuleminen tuen piiriin lisäisi miehistötuen vuosittaista määräraharavetta arviolta noin 400 000 eurolla. Vuonna 2015 tuen piirissä olleiden alusten rajoitetusti verovelvollisten ennakonpidätyksen määrä oli 394 368 euroa. Tukiviranomaisena toimivan Liikenneviraston arvion mukaan momentille 31.30.43 myönnetty määräraha kattaa myös rajoitetusti verovelvollisten ennakonpidätystä koskevan laajennuksen.

Tuen takaisinperinnän yhteydessä maksettavaa korkoa koskevalla muutoksella ei arvioida olevan valtiontaloudellista merkitystä, koska takaisinperintöjen määrät ovat yleensä pienet. Omaaloitteisten verojen verotusmenettelystä annetusta laista aiheutuvilla muutoksilla ei myöskään arvioida olevan valtiontaloudellista merkitystä, sillä muutokset ovat luonteeltaan teknisiä.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Merenmittausalusten sisällyttäminen tuen piiriin lisäisi tukiviranomaisena toimivan Liikenneviraston tehtäviä arviolta muutamalla tukipäätöksellä vuodessa, mikä ei ole merkittävä määrä verrattuna nykyisen noin 400 tukipäätöksen vuotuisen määrään. Koska tukea myönnettäisiin merenmittausaluksilla vain meriliikenteen osalta, tukipäätösten valmistelu olisi keskimääräistä tukipäätöstä työläämpää vastaavasti kuin on hinaajien ja työntäjien tukipäätösten valmistelu.

Lain tulkinnanvaraisiksi ja siten oikeudenkäyntejä aiheuttaviksi osoittautuneiden säännösten selkeyttämisen arvioidaan puolestaan vähentävän tukiviranomaisen työmäärää tukipäätösten valmistelun selkeytyessä ja jakautuessa tasaisemmin tukivuodelle ja oikaisuvaatimusten ja hallinto-oikeudelle annettavien lausuntojen valmistelun vähentyessä. Tukiviranomaisen työmäärää vähentäväksi tarkoitettuja uudistuksia olisivat muutokset, jotka koskevat kauppaalueluettelossa oloaikaa, toiminta-aikaa, tuen hakemisen määräajan muuttamista, verohallinnon ja Merimieseläkekassan antamaa todistusta, kielteisestä päätöksestä kuulemista ja takaisinperinnän yhteydessä laskettavaa korkoa. Nämä muutokset osaltaan selkeyttäisivät ja nopeuttaisivat menettelyä ja tasoittaisivat vuosittaista työkuorman jakautumista. Muutokset helpottaisivat osaltaan siirtymistä tukiasioiden käsittelyssä sähköiseen asiointiin.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Suomen lipun alla purjehtivien merenmittausalusten kansainvälinen kilpailukyky vaikuttaa suomalaisen merenmittaushenkilöstön työllisyyteen. Esityksellä parannettaisiin suomalaisten merenmittausalusten kilpailukykyä ja turvattaisiin osaltaan, että Suomessa säilyy merenmittaustoimintaa ja suomalaista merenmittausosaamista. Tällä on tärkeä merkitys myös varautumisen ja maanpuolustuksen kannalta.

5 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä yhteistyössä valtiovarainministeriön ja Liikenneviraston kanssa.

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt hallituksen esitysluonnoksesta lausuntoa seuraavilta tahoilta: sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, puolustusministeriö, sisäministeriö, Liikenteen turvallisuusvirasto, Liikennevirasto, Ahvenanmaan maakuntahallitus, Auto- ja Kuljetusalan työntekijäliitto AKT ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Finanssialan keskusliitto, Merimieseläkekassa, Rannikko- ja Sisävesiliikenteen työnantajaliitto RASILA ry, Satamaoperaattorit ry, Suomen Erikoisalusten työnantajaliitto ry, Suomen Konepäälystöliitto, Suomen Laivameklariliitto ry, Suomen Laivanpäälystöliitto, Suomen Matkustajalaivayhdistys, Suomen Merimiesunioni, Suomen Osto- ja Logistiikkayhdistys LOGY ry, Suomen Satamaliitto, Suomen Varustamot ry, Suomen Yrittäjät ry, Työttömyysvakuutusrahasto, Alandia Marine, Oy Gard Ab ja Meritaito Oy.

Lausunnon antoivat puolustusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sisäministeriö, Liikenteen turvallisuusvirasto, Liikennevirasto, Merimieseläkekassa, Suomen Laivanpäälystöliitto ry, Suomen Varustamot ry, Suomen Merimiesunioni, Suomen Yrittäjät ry, Työttömyysvakuutusrahasto, Meritaito Oy ja Arctia Shipping Oy.

Annetuissa lausunnoissa puollettiin yleisesti lakiehdotusta ja siihen sisällytystä miehistötukilain soveltamisalan laajentamista merenmittausaluksiin. Puolustusministeriö katsoi, että esityksellä lainmuutoksella on positiivinen vaikutus poikkeusoloihin varautumiselle ja maanpuolustukselle.

Merimieseläkekassa ja sosiaali- ja terveysministeriö katsoivat lausunnoissaan, että merimieseläkelakia tulisi muuttaa siten, että merenmittausaluksissa työskentelevät työntekijät tulisivat merimieseläkejärjestelmän piiriin, jotta osa miehistötukilain 11 §:n mukaisesta tuesta ei jäisi näiden työntekijöiden osalta saamatta. Merimieseläkelakia ehdotetaan tämän mukaisesti muutettavaksi.

Suomen Varustamot ry esitti launnossaan, että miehistötukiohjelmaa tulisi laajentaa kattamaan kaikki erityisalukset, jotka kuuluvat Ruotsin tukiohjelman piiriin ja joiden toiminta on alttiina kansainväliselle kilpailulle. Muutoin vaarana on, että suomalaiset vastaavatyypiset alukset kilpaillaan ulos markkinoilta. Myös Arctia Shipping Oy katsoi launnossaan, että kaikki alukset, jotka toimivat kansainväliselle kilpailulle alttiilla markkinoilla, tulisi sisällyttää tuen piiriin. Kyseisen esityksen eteenpäinvieminen edellyttäisi kuitenkin lisäselvityksiä, minä vuoksi esitystä ei ole sisällytetty tähän hallituksen esitykseen.

Lisäksi eräissä lausunnoissa esitettiin, että miehistötukilakia tulisi korjata verolainsäädäntöön tehtyjen muutosten vuoksi niiden rajoitetusti verovelvollisten osalta, jotka ovat hakeutuneet verotettaviksi Suomessa progressiivisesti lähdeverotuksen sijaan. Jatkovalmistelussa esitykseen sisällytettiin ehdotus miehistötukilain muuttamisesta tältä osin.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain muuttamisesta

3 §. Määritelmät. Pykälään lisätään uusi 2 a kohta, jossa määritellään erityisalus. Tämän lain mukaiseen tukeen oikeuttavalla erityisaluksella tarkoitetaan ainoastaan sellaista alusta, jota käytetään järjestelmälliseen merenmittaustoimintaan eli toimintaan, jonka tarkoituksena on merenpohjan typografisten muotojen selvittäminen. Merenmittaustoiminta liittyy useimmiten merikartan laatimiseen tai vedenalaiseen rakentamiseen. Toimintaa voidaan pitää järjestelmällisenä silloin, kun tavanomaisista navigointilaitteista poikkeavilla erikoislaitteilla kerätään ja tallennetaan tietoa järjestelmällisinä mittauslinjoina laajalta alueelta tai esimerkiksi suunnitellulta kaapelireitiltä. Sen sijaan tavanomaisesti merenkulkuun, kalastukseen tai harrastustoimintaan käytettävien luotainten käyttöä sanottuun tarkoitukseen ei voida pitää järjestelmällisenä merenmittaustoimintana. Järjestelmällisen merenmittaustoiminnan luvanvaraisuudesta säädetään aluevalvontalain (755/2000) 12 §:ssä.

Pykälän 4 kohdan mukaista meriliikenteen määritelmää laajennetaan siten, että se kattaa myös erityisalusten merenmittaustoiminnan. Vaikka erityisalus ei kuljettaisikaan matkustajia tai lastia, vaan harjoittaisi merellä merenmittausta, kyseessä olisi tukeen oikeuttavaan meriliikenteeseen rinnastettava toiminta. Tämä periaate ilmenee selkeästi komission Ruotsin merenkulun tukea koskevasta päätöksestä SA.38240 (2014/N) - Sverige Sjöfartsstöd. Edellytyksenä kuitenkin on, että kyseessä on 2 a kohdassa tarkoitettu erityisalus.

Pykälän uudeksi 10 kohdaksi sisällytetään toiminta-ajan määritelmä, joka koskee kaikkia tässä laissa tarkoitettuja aluksia. Toiminta-ajan määritelmä vastaa voimassa olevan lain mukaista hallinto- ja oikeuskäytäntöä ja osaltaan perustuu voimassa olevan lain 3 §:n 6 kohtaan ja sen yksityiskohtaisiin perusteluihin. Toiminta-ajan määritelmä ehdotetaan sisällytettäväksi lakiin, koska toiminta-ajan tulkinnasta on syntynyt erimielisyyttä meriliikenteen pääasiallisuutta arvioitaessa. Toiminta-ajalla tarkoitetaan sitä osaa kalenterivuodesta, jonka alus on ollut kauppa-alusluettelossa, lukuun ottamatta telakointiaikoja ja miehittämätöntä satamassa oloa. Jos aluksen osalta voidaan esittää luotettava selvitys, kuten kopio laivapäiväkirjasta tai telakan todistus siitä, että alus on ollut telakoituna, vähennetään tämä jakso toiminta-ajasta. Jos alus on ollut satamassa miehittämättömänä, tämäkin jakso vähennetään aluksen toiminta-ajasta.

Miehittämättömänä olon selvittämiseksi aluksesta voidaan esittää selvitystä aluksen palkkalistoista, merenkulkijoiden työskentelypäivistä aluksella sekä Liikenteen turvallisuusviraston ylläpitämästä miehistöluettelosta, mistä ilmenevät aluksella tehdyt meripalvelut. Jotta alus voidaan katsoa miehittämättömäksi, lastialuksella voi sen koosta ja vähimmäismiehityksestä riippuen päiväkohtaisesti olla yksi tai kaksi miehistön jäsentä aluksella töissä lähinnä vartiointitehtävissä tai muissa vastaavanlaisissa tehtävissä. Matkustaja-aluksellakaan luku ei tässä tapauksessa voi olla juuri tätä suurempi.

Jos aluksen miehistö on aluksen satamassa oloaikana saanut vuorotteluvapaa-ajan palkkoja tai lomakorvauksia, mutta ei ole tuona aikana työskennellyt aluksella, nämä päivät luetaan aluksen miehittämättömänä satamassa oloon, eikä näitä jaksoja siten lueta aluksen toiminta-aikaan.

Esitetyllä muutoksella ainoastaan selvennettäisiin nykyistä tulkintaa, ei muutettaisi sitä. Toiminta-ajan määrittämisellä on keskeinen merkitys muille aluksille kuin erityisaluksille, koska

niillä meriliikenteen on oltava pääasiallista eli katettava yli puolet tukivuodesta, jotta tuki voidaan ylipäättään myöntää.

Lisäksi pykälän 9 kohtaan tehdään uuden 10 kohdan lisäämisestä aiheutuva tekninen muutos.

4 §. *Aluksen merkitseminen kauppa-alusluetteloon.* Pykälän 1 momentin uudeksi 4 kohdaksi lisätään säännös, jossa määritellään yleiset edellytykset sille, että järjestelmällistä merenmittaustoimintaa harjoittava erityisalus voidaan merkitä hakemuksesta kauppa-alusluetteloon, ja aluksen liikenne siten voi tulla tuen piiriin.

Erityisaluksen bruttovetoisuuden on oltava vähintään 100, mikä on myös alaraja sille, että aluksella tehdystä työstä maksetaan palkkaa ja siitä toimitetaan ennakonpidätykset merityötuloa koskevan menettelyn mukaisesti tuloverolain (1535/1992) 74 §:n nojalla. Merityötulon tulee olla kohdistettavissa luotettavasti aluksella tehtyyn työhön erotuksena yritysten maatoiminnoissa tehdystä työstä, mikä on eräänä tuen periaatteena meriliikenteen valtiontuen suuntaviivojen mukaan.

Toisena edellytyksenä on aluksen katsastaminen kansainväliseen liikenteeseen, jolloin alus on lähtökohtaisesti valmis ottamaan vastaan kansainvälisiä toimeksiantoja. Alus voi olla katsastettuna kansainväliseen liikenteeseen joko itämerenliikenteeseen, lähiliikenteeseen, euroopanliikenteeseen tai kaukoliikenteeseen. Aluksen bruttovetoisuus ja liikennealue ilmenevät alukselle myönnettyistä katsastusasiakirjoista, joita Suomessa antaa Liikenteen turvallisuusvirasto.

Kolmantena edellytyksenä on, että alus on tarkoitettu tukivuotena toimimaan kansainväliselle kilpailulle alttiissa meriliikenteessä. Tämä edellyttää erityisalukselta, että kilpailutilanne voidaan todentaa siltä osin kuin tukea haetaan. Julkishallintoa palvelevan merenmittauksen osalta tämä tarkoittaa sitä, että merenmittaustoimeksianto on kilpailutettu Suomessa Euroopan laajuisesti (EU TED) tai että suomalainen merenmittausalan yritys on saanut ulkomailla toimeksiantoja julkishallinnoilta kansainvälisessä kilpailutuksessa tai yksityisiä toimeksiantoja ulkomaisen yrityksen kanssa tehdyllä sopimuksella. Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä tapahtuvan yksityistä yritystä palvelevan merenmittauksen osalta on edellytettävä erityistä selvitystä siitä, että toimeksianto on tapahtunut kansainvälisen kilpailun jälkeen. Riittävän selvityksen esittäminen tuen myöntämisen perusteeksi on voimassa olevan 16 §:n 1 momentin mukaisesti lähtökohtaisesti tuen hakijan velvollisuutena kaikkia tukeen oikeuttavia meriliikennejaksoja koskien. Tukeen oikeuttamattomista toimeksiannoista tai miehitettynä satamassa oloista, joiden osalta tukea ei haeta eikä myönnetä, ei tarvitse esittää selvitystä kansainvälisestä kilpailutilanteesta.

Lisäksi momentin kolmanteen kohtaan tehdään uuden 4 kohdan lisäämisestä johtuva tekninen muutos.

10 §. *Tuen myöntämisen yleiset edellytykset.* Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että tukiviranomaisen tulee myöntää miehistötukilaissa tarkoitettu tuki, jos alus on ollut merkittynä kauppa-alusluetteloon sen ajan, jolta tukea haetaan. Lisäksi edellytetään, että alus on täyttänyt kauppa-alusluetteloon merkitsemisen edellytykset koko sen ajan, jolta tukea haetaan. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi, koska voimassa olevaan lakiin sisältynyt sanamuoto on aiheuttanut tulkinnallista erimielisyyttä. Tulkintaongelmia on syntynyt siitä huolimatta, että jo alkuperäisen lain 1277/2007 10 §:n 1 momentin 1 kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan: "Tukea voitaisiin myöntää vain siihen tukijaksoon kohdistuneista miehistökustannuksista, jonka alus on ollut kauppa-alusluettelossa. Sellaisista miehistökustannuksista, jotka kohdistuvat aikaan ennen kauppa-alusluetteloon merkitsemistä tai aikaan kauppa-alusluettelosta poistamisen jälkeen, tukea ei voitaisi myöntää." Ehdotettu lainmuutos vas-

taa voimassa olevaa viranomaiskäytäntöä ja hallinto-oikeuksien oikeuskäytäntöä. Säännöstä näin ollen ainoastaan täsmennetään sen aikaisemman sanamuodon aiheuttamien epäselvyyksien välttämiseksi. Tarkoituksena on siten edelleen, että jos alus on alusrekisterissä, mutta ei kauppa-alusluettelossa, alus ei ole oikeutettu tukeen. Kun alus on poistettu kauppa-alusluettelosta, on edelleen mahdollista myöntää tukea sellaisista työnantajasuorituksista, joiden maksaminen on perustunut aluksella sen kauppa-alusluettelossa oloaikana tukijakson aikana tehtyyn työhön. Näitä voivat rajatusti olla esimerkiksi edellisellä tukijaksolla ansaitut vastikevapaakorvaukset ja lomakorvaukset.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan erityisalusten ehdotetaan tulevan niillä tehtyyn merityötuloon perustuvien erien osalta tuen piiriin. Tukea maksetaan vain siltä osuudelta, jonka alus on ollut kansainväliselle kilpailulle alttiissa meriliikenteessä. Tuen määräytyminen rinnastuu siten erityisalusten osalta jo aiemmin noudatettuun hinaajien ja työntäjien tukikäytäntöön ja sen rajoituksiin, kuitenkin sillä erotuksella, että erityisalusten meriliikenteeltä ei edellytetä pääasiallisuutta. Säännöksessä oleva viittaus 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen alusten toimimiseen kansainväliselle kilpailulle alttiissa liikenteessä merkitsee sitä, että tukea saadaksesen hakijan aluksen on oltava katsastusasiakirjojen mukaan bruttovetoisuudeltaan vähintään 100 ja katsastettu kansainväliseen liikenteeseen eli itämerenliikenteeseen, lähiliikenteeseen, euroopanliikenteeseen tai kaukoliikenteeseen. Lisäksi edellytetään, että tukijakson aikana tukeen oikeuttava meriliikenne todella on saadun selvityksen mukaan ollut kansainvälisesti kilpailtua. Erityisalusten osalta ei edellytetä, että niiden meriliikenteeksi rinnastettava merenmittaustoiminta on pääasiallista, mutta tukea myönnetään vain merenmittaustoiminnan osalta.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan määritelmää täsmennetään vastaamaan voimassa olevaa tilannetta viittaamalla lakiin valtion varoista korvattavista merimiesten matkakustannuksista (1068/2013). Kyseisen lain mukaan myönnettyt miehistönvaihtokustannusten tuet eivät ole tässä laissa tarkoitettun tuen esteenä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA) myöntää laissa tarkemmin määritellyillä edellytyksillä matkakustannusten osittaisia korvauksia kolmansien maiden välisessä liikenteessä aluksen ja miehistön jäsenen kodin välillä. Tukea koskeva tukiohjelma on aiemmin ilmoitettu ennakoilmoitusmenettelyssä Euroopan komissiolle (SA.34280, 4.4.2012 C(2012)2368 final). Kysymyksessä on tuki miehistökustannusten alentamiseksi. Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2016 tähän tukeen on varattu 1,5 miljoonaa euroa, joten sen osuus miehistökustannusten alentamiseksi myönnettävistä tuista on pieni.

Pykälän 2 momentissa ilmaus Euroopan yhteisö päivitetäisiin Euroopan unioniksi.

Pykälän 3 ja 4 momentissa erityisaluksia koskeva sääntely ehdotetaan rinnastettavaksi laissa olevaan hinaajia ja työntäjiä koskevaan sääntelyyn. Tämä merkitsee, että erityisaluksella tukea maksetaan varsinaisina meriliikennepäivinä tehtyyn työhön perustuvista työnantajasuorituksista. Sellaisilta päiviltä, jolloin alus on muissa tehtävissä kuin kansainväliselle kilpailulle alttiissa meriliikennetehtävissä, tukea ei makseta. Aluksen miehitettyihin satamassa olopäiviin perustuvista työnantajasuorituksista tukea ei myöskään makseta, ellei hakija osoita, että alusta koskee tuona aikana sellainen rahtaus sopimus, jolla määräysvalta aluksen liikenteeseen on siirtynyt rahtaus sopimukseen perustuen varustamotyönantajalta rahtajalle, eikä varustamotyönantaja sopimuksesta johtuen voi vaikuttaa tosiasialliseen meriliikenteen määrään. Lisäksi aluksen on tällöin muusta kuin omasta syystä tullut odottaa alukselle määrätyn vähimmäismiehityksen mukaisessa täydessä valmiudessa meriliikennetoimeksiantoa, joka merenmittausalusten kyseessä ollen on merenmittaukseen liittyvä toimeksianto. Tältä odotusajalta tukea myönnetään kuitenkin vain osuus, joka vastaa meriliikennepäivien osuutta tukijaksolla.

12 §. *Rajoitetusti verovelvollisen merenkulkijan aluksella tehdyn työn perusteella maksettavan tuen määrä.* Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnantajan sosiaaliturvamaksun sijasta käytetään termiä työnantajan sairausvakuutusmaksu. Muutos vastaa vuoden 2017 alussa voimaan tulevassa työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetussa laissa käytettävää terminologiaa.

Miehistötukilaki on tähän asti mahdollistanut tuen myöntämisen rajoitetusti verovelvollisten osalta ainoastaan lähdeveroon perustuen, mutta ei toimitettuun ennakonpidätykseen perustuen. Rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettua lakia (627/1978) on kuitenkin muutettu lailla 887/2013 siten, että rajoitetusti verovelvollisen palkkatulosta voidaan tulon maksuhetkellä lähdeveron pidättämisen sijaan toimittaa ennakonpidätys eli soveltaa yleisesti verovelvollisia koskevia säännöksiä. Tämän johdosta pykälään esitetään nyt otettavaksi uusi 2 momentti, jonka mukaan tuki määräytyisi yleisesti verovelvollisia koskevan 11 §:n mukaan, mikäli rajoitetusti verovelvollisen palkkatulosta on lähdeveron pidättämisen sijasta toimitettu ennakonpidätys. Näin ollen tällaisen rajoitetusti verovelvollisen osalta tuen määrä määräytyisi vastaavasti kuin yleisesti verovelvollisen osalta eli tukena maksettaisiin määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua tuloverolain 74 §:ssä tarkoitettua merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä, työnantajan merimieseläkelain mukaista eläkevakuutusmaksua ja työnantajan osuutta tapaturmavakuutusmaksusta. Muutoksella pyritään siihen, että niitä rajoitetusti verovelvollisia, joiden palkkatulosta toimitetaan ennakonpidätys lähdeveron pidättämisen sijaan, kohdellaan yhdenvertaisesti yleisesti verovelvollisten kanssa.

13 §. *Tukijakso.* Pykälän 2 momenttia muutetaan siten, että termi valvontailmoitus muutetaan termiksi veroilmoitus. Muutos vastaa vuoden 2017 alussa voimaan tulevassa oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetussa laissa käytettävää terminologiaa. Momentista poistetaan lisäksi viittaus Verohallinnon antamiin maksutositteisiin, sillä kyseinen viittaus on vanhentunut. Edellä mainitusta verolainsäädännön muutoksesta johtuen 2 momenttiin lisätään maininta aluskohtaisesta palkkakirjanpidosta, jonka merkitys tuen myöntämisen perusteena korostuu vuoden 2017 alusta alkaen.

14 §. *Tuen hakeminen.* Pykälän 3 momenttia muutetaan siten, että tuen hakemisen määräaika on kolme kuukautta kunkin tukijakson päättymisestä nykyisin voimassa olevan neljän kuukauden määräajan sijaan. Muutoksella helpotetaan tukien budjetointia ja ehkäistään tukien käsittelyn ruuhkautumista loppuvuodesta ja kevätkesällä. Puolivuotistukien hakemusajat päättyisivät huhtikuun ja lokakuun lopun sijasta maaliskuun ja syyskuun lopussa. Kuukausitukien hakemisen määräajat päättyisivät vastaavasti yhtä kuukautta aikaisemmin kuin nykyisin. Muutos perustuu vuoden 2017 alussa voimaan tulevaan lakiin oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä, jonka mukaan ansiotulot, kuten merityötulo, on pääsääntöisesti ilmoitettava ja maksettava verokautta seuraavan kalenterikuukauden yleisenä eräpäivänä. Verokausi on pääsääntöisesti kalenterikuukausi. Muutos aikaistaa merityötulon perusteella määräytyvien verojen ilmoittamista ja maksamista kuukaudella.

15 §. *Palkkakirjanpito.* Pykälään tehdään vastaava kielellinen muutos kuin 12 §:n 1 momenttiin.

16 §. *Tarvittavat tiedot ja selvitykset.* Pykälän 2 momenttiin tehdään vastaava kielellinen muutos kuin 13 §:n 2 momenttiin. Samalla momenttiin lisätään hakijan velvollisuus erotella tukihakemuksessa merityötuloon perustuvat palkkasummat ja niistä Verohallinnolle maksetut ennakonpidätykset, lähdevero ja työnantajan sairausvakuutusmaksu muista ansiotuloista. Muutos perustuu vuoden 2017 alussa voimaan tulevaan lakiin oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä, jonka mukaan kaikki ennakonpidätyksen alaiset palkat ilmoitetaan jatkossa samassa määräajassa samalla veroilmoituksella yhtenä summana. Muutos koskee myös lähdeverolain

alaisten palkkojen ilmoitusmenettelyä. Palkkasummat perustuvat veroilmoitukseen. Menettelyllä tehostetaan tukihakemusten käsittelyä tukiviranomaisessa. Varustamot ilmoittavat palkkasummat jo nykyisin kausiveroilmoituksessa, mutta Verohallinnon ilmoituksessa ei ole mainittu palkkasummia, joihin merityötulon ennakonpidätyksen, lähdeveron ja työnantajan sosiaaliturvamaksun maksettua määriä koskeva ilmoitus perustuu.

Pykälän 3 momenttia muutetaan siten, että työnantajan merimieseläkevakuutusmaksua koskevalta ilmoitukselta edellytetään nykykäytännön mukaisesti aluskohtaisuutta. Merimieseläkekassan todistukseen olisi sisällytettävä myös tieto varustamon ilmoittamista palkkasummista, johon maksut perustuvat. Menettelyllä tehostetaan tukiviranomaisen menettelyä.

Pykälän 4 momenttia muutetaan siten, että momentista poistetaan viittaus velvollisuuteen toimittaa Työttömyysvakuutusrahaston todistus. Muutos perustuu siihen, että työttömyysvakuutusmaksu ei ole enää 1 päivästä tammikuuta 2016 alkaen oikeuttanut tässä laissa tarkoitettuun tukeen (lakimuutos 298/2015). Momenttia muutetaan siten vastaamaan lain 11 §:n vuoden 2016 alusta voimaantullutta muutosta.

17 §. Tukiviranomaisen tiedonsaantioikeus. Pykälän 1 momentin 1 kohtaa muutetaan nykyistä selkeämmäksi ja yksinkertaisemmaksi. Tukiviranomaisella on ehdotuksen mukaan oikeus saada Verohallinnolta tässä laissa tarkoitettun tuen määrän selvittämistä ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot meripalkoista. Termiä meripalkka käytetään vuoden 2017 alussa voimaan tulevassa oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetussa laissa ja sillä viitataan merityötuloon. Muutoksella on tarkoitus tehostaa tukiviranomaisen menettelyä.

18 §. Valtakunnallisten työmarkkinajärjestöjen kuuleminen. Pykälän 1 momenttia muutetaan siten, että jos olosuhteet eivät ole aiemman kuulemisen jälkeen muuttuneet, hakijalle kokonaan tai pääosin kielteisistä tukipäätöksistä kuultaisiin valtakunnallisia työmarkkinajärjestöjä vain kerran tukivuodessa ensimmäisen kielteisen tukipäätöksen käsittelyn yhteydessä. Muutoksella vähennetään tukien käsittelyyn liittyvää työmäärää ja nopeutetaan prosessia myös hakijan osalta. Muutos ei vaikuta hakijan mahdollisuuteen hakea tukiviranomaisen päätökseen oikaisua tai muutosta hallinto-oikeudelta.

22 §. Tuen palauttaminen ja takaisinperintä. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että takaisinperittävälle tuelle määrättävä korko laskettaisiin kunkin tukierän maksupäivän sijasta tukivuoden viimeistä tukijaksoa koskevan tukipäätöksen antamispäivästä lukien.

Meriliikenteen valtiontuen suuntaviivojen mukaan tuen määrä ratkaistaan kalenterivuodessa lopullisesti vain kerran, vaikka tukijaksoja on Suomen lain mukaan aluksesta riippuen kaksi tai neljätoista. Suuntaviivojen periaate ilmenee miehistötukilain 19 §:n 2 momentista siten, että tuen myöntämisen edellytykset tutkitaan alustavasti tukijaksoa koskevan hakemuksen käsittelyn yhteydessä, mutta ratkaistaan jälkikäteen koko tukivuodelta.

Esityksen mukaan kesken vuotta tapahtuneiden muutosten aiheuttamia ja pitkään ajanjaksoon kohdistuvia takaisinperintämenettelyjä helpotetaan siten, että takaisinperinnässä korko lasketaan meriliikenteen valtiontuen suuntaviivoja ja miehistötukilain 19 §:n 2 momenttia vastaavasti tukivuoden viimeisen päätöksen antamispäivästä lukien. Muutoksella vähennetään merkittävästi tukien takaisinperintäkäsittelyyn liittyvää työmäärää ja tehostetaan tukiviranomaisen toimintaa.

1.2 Laki merimieseläkelain 4 §:n muuttamisesta

4 §. Lain soveltamisalaan kuuluva työntekijä. Miehistötukilain 11 §:n mukaan merenkulun tukena maksetaan varustamoille muun muassa työnantajan merimieseläkelain mukaista eläkevakuutusmaksua vastaava määrä. Merenmittausaluksissa työskentelevät työntekijät eivät nykyisellään kuulu merimieseläkelain soveltamisalan piiriin, vaan he kuuluvat työntekijän eläkelain (TyEL. 395/2006) soveltamisalaan. Koska miehistötuen maksaminen työnantajan työeläkevakuutusmaksua vastaavalta määrältä edellyttää, että työntekijät ovat olleet vakuutettuja merimieseläkelain mukaisesti, merimieseläkelain 4 §:n 1 momenttia muutetaan tuen saamiseksi siten, että kauppa-alusluetteloon merkityissä merenmittausaluksissa työskentelevät työntekijät kuuluvat merimieseläkelain piiriin. Muilta osin momentti säilyy ennallaan.

2 Voimaantulo

Esitykseen sisältyvät lait ehdotetaan tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lakien voimaantulon liittäminen valtioneuvoston asetuksella säädettävään ajankohtaan on tarpeen, koska tukiohjelman laajentaminen erityisaluksiin vaatii komission hyväksynnän. Komission hyväksynnän aikataulua ei voida ennalta arvioida. Lakeja sovellettaisiin 1 päivänä tammikuuta 2017 ja sen jälkeen aiheutuneista kustannuksista maksettavaan tukeen ja eläkevakuutusmaksuihin.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ehdotetut kauppa-alusluetteloon merkitsemistä, tuen myöntämisen edellytyksiä ja tuen määrää sekä tuen hakemista koskevat muutokset lakiin on pyritty laatimaan riittävän tarkkarajaisina ja yhdenvertaisuuden sekä oikeusturvan vaatimukset turvaavina.

Edellä kerrotun perusteella katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lain-säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) 3 §:n 4 ja 9 kohta, 4 §:n 1 momentin 3 kohta, 10 §, 12 §, 13 §, 14 §:n 3 momentti, 15 §, 16 §:n 2-4 momentti, 17 §:n 1 momentin 1 kohta, 18 §:n 1 momentti ja 22 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 1 momentin 3 kohta ja 10 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 967/2008, 10 §:n 3 ja 4 momentti laissa 450/2013, 12 § osaksi laissa 967/2008, 16 §:n 4 momentti laissa 450/2013 sekä 17 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 1317/2009, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 967/2008 ja 1317/2009, uusi 2 a ja uusi 10 kohta sekä 4 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 967/2008, uusi 4 kohta, seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2 a) *erityisaluksella* alusta, jota käytetään järjestelmälliseen merenmittaustoimintaan;

4) *meriliikenteellä* merialueella tapahtuvaa matkustajien tai lastin kuljettamista sekä hinaamista tai työntämistä taikka erityisaluksen merenmittaustoimintaa; pääasiassa satamissa suoritettavat hinaus- tai työntämistoiminnot taikka moottorikäyttöisten alusten avustaminen satamaan eivät ole meriliikennettä;

9) *kauppa-alusluettelolla* tukiviranomaisen pitämää luetteloja niistä aluksista, jotka voivat hakea tämän lain mukaista tukea;

10) *toiminta-ajalla* sitä osaa kalenterivuodesta, jonka alus on ollut kauppa-alusluettelossa, lukuun ottamatta aluksen telakointiaikojaa ja miehittämättömänä satamassa oloa.

4 §

Aluksen merkitseminen kauppa-alusluetteloon

Tukiviranomaisen on hakemuksesta merkittävä kauppa-alusluetteloon sellainen Suomen alusrekisterissä oleva:

3) hinaaja tai työntäjä, jonka bruttovetoisuus on vähintään 300 ja joka on katsastettu itämerenliikenteeseen, lähiliikenteeseen, euroopanliikenteeseen tai kaukoliikenteeseen ja joka on tarkoitettu tukivuotena toimimaan pääasiassa kansainväliselle kilpailulle alttiissa kotimaan meriliikenteessä;

4) erityisalus, jonka bruttovetoisuus on vähintään 100 ja joka on katsastettu itämerenliikenteeseen, lähiliikenteeseen, euroopanliikenteeseen tai kaukoliikenteeseen ja joka on tarkoitettu tukivuotena toimimaan kansainväliselle kilpailulle alttiissa meriliikenteessä.

10 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Tukiviranomaisen tulee myöntää tässä laissa tarkoitettu tuki, jos:

1) alus on ollut merkittynä kauppa-alusluetteloon sen ajan, jolta tukea haetaan ja se on täytännyt kauppa-alusluetteloon merkitsemisen edellytykset sen ajan, jolta tukea haetaan;

3) alus on toiminut tukivuoden aikana pääasiassa ulkomaan meriliikenteessä, tai 4 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu alus on toiminut tukivuoden aikana pääasiassa kansainväliselle kilpailulle alttiissa kotimaan meriliikenteessä tai ulkomaan meriliikenteessä, taikka 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu alus on toiminut tukivuoden aikana kansainväliselle kilpailulle alttiissa kotimaan meriliikenteessä tai ulkomaan meriliikenteessä;

5) aluksen miehistökustannusten alentamiseksi ei tukijakson aikana makseta muita kuin tämän lain tai valtion varoista korvattavista merimiesten matkakustannuksista annetun lain (1068/2013) nojalla myönnettäviä tukia.

Säännöllistä matkustajaliikennettä Euroopan unionin satamien välillä harjoittavalla matkustaja-aluksella myönnetään tukea vain Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisten osalta.

Hinaajalla ja työntäjällä sekä erityisaluksella myönnetään tukea 11 ja 12 §:n mukaisesta tuen määrästä vain osuus, joka vastaa meriliikenteen osuutta tukijaksosta.

Jos aluksen omistajalla tai aluksen muulla varustamatoimintaa harjoittavalla työnantajalla ei rahtaussopimukseen perustuen ole määräysvaltaa aluksen liikennöintiin sopimusjaksolla, tukea myönnetään myös siltä meriliikenteeksi luettavalta odotusajalta, jonka alus muuten kuin omasta syystä odottaa alukselle määrätyn vähimmäismiehityksen mukaisessa täydessä valmiudessa lastin tai matkustajien kuljetustoimeksiantoa tai erityisalus aluksen lajia vastaavaa meriliikennetoimeksiantoa. Hinaajalla ja työntäjällä sekä erityisaluksella odotusajalta tukea myönnetään kuitenkin vain osuus, joka vastaa meriliikennepäivien osuutta tukijaksolla.

HE 145/2016 vp

12 §

Rajoitetusti verovelvollisen merenkulkijan aluksella tehdyn työn perusteella maksettavan tuen määrä

Tukena maksetaan tuloverolain 9 §:n mukaisen rajoitetusti verovelvollisen merenkulkijan kauppaluetteloon merkityltä alukselta saamasta palkkatulosta määrä, joka vastaa tukijaksoilta maksettua:

- 1) lähdevero; ja
- 2) työnantajan sairausvakuutusmaksua.

Jos palkkatulosta on lähdeveron pidättämisen sijasta toimitettu ennakonpidätys, sovelletaan 11 §:ää.

13 §

Tukijakso

Tukijaksot ovat 1 päivästä tammikuuta 30 päivään kesäkuuta ja 1 päivästä heinäkuuta 31 päivään joulukuuta. Tukivuosi on yksi kalenterivuosi.

Tukiviranomainen määrää hakemuksesta tukijaksoksi yhden kalenterikuukauden sellaiselle matkustaja-alukselle, joka saa kuljettaa enemmän kuin 120 matkustajaa, sikäli kuin tuen myöntäminen perustuu kuukausittaisiin maksuihin koskevaan aluskohtaiseen palkkakirjanpitoon ja Verohallinnolle toimitettuihin veroilmoituksiin.

14 §

Tuen hakeminen

Tukea haetaan tukijaksoittain tukiviranomaiselle toimitetulla hakemuksella kolmen kuukauden kuluessa kunkin tukijakson päättymisestä.

15 §

Palkkakirjanpito

Työnantajan on järjestettävä palkkakirjanpito siten, että siitä voidaan aluksittain ja palkansaajittain todeta merityötulon ja siitä toimitettujen ja maksettujen ennakonpidätysten, lähdeveron, työnantajan sairausvakuutusmaksun sekä merimieseläkemaksun ja tapaturmavakuutusmaksun työnantajaosuuksien määrät.

16 §

Tarvittavat tiedot ja selvitykset

Hakijan tulee toimittaa tukiviranomaiselle jäljennökset Verohallinnolle toimitetuista veroilmoituksista ja selvitys siitä, mikä osuus veroilmoituksissa tarkoitetusta tulosta on merityötuloa ja mikä osuus työnantajasuorituksista perustuu merityötuloon, miten maksetut erät jakautuvat työnantajan eri alusten kesken ja miten maksut jakautuvat aluskohtaisesti tuen perusteena oleviin maksuihin ja muihin maksuihin.

HE 145/2016 vp

Hakijan tulee tukijaksoittain toimittaa tukiviranomaiselle aluskohtainen selvitys Merimieseläkekassalle tukijakson ajalta maksetuista eläkevakuutusmaksuista ja niiden perusteena olevista palkoista.

Hakijan tulee tukijaksoittain toimittaa tukiviranomaiselle vakuutusyhtiön antama aluskohtainen selvitys tukijaksolta maksetuista merityötuloon perustuvista 11 §:ssä tarkoitetuista vakuutusmaksuista.

17 §

Tukiviranomaisen tiedonsaantioikeus

Tukiviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada:

1) Verohallinnolta tässä laissa tarkoitettun tuen määrän selvittämistä ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot meripalkoista;

18 §

Valtakunnallisten työmarkkinajärjestöjen kuuleminen

Tukiviranomaisen on ennen asian ratkaisua kuultava asianomaisia valtakunnallisia työmarkkinajärjestöjä, jos se harkitsee tuen epäämistä kokonaisuudessaan tai pääosin. Kuuleminen on toimitettava kerran tukivuodessa ennen ensimmäisen hakijalle kokonaan tai pääosin kielteisen päätöksen tekemistä, jollei enempi kuuleminen ole tarpeen muuttuneiden olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia.

22 §

Tuen palauttaminen ja takaisinperintä

Palautettavalle määrälle on maksettava tukivuoden viimeistä tukijaksoa koskevan tukipäätöksen antamispäivästä korkoa, joka vastaa kulloinkin voimassa olevaa Suomen Pankin peruskorkoa lisättyinä neljällä prosenttiyksiköllä. Jollei palautettavaa määrää makseta viimeistään asetettuna eräpäivänä, on sille maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lakia sovelletaan kuitenkin jo 1 päivänä tammikuuta 2017 ja sen jälkeen aiheutuneista kustannuksista maksettavaan tukeen.

2.

Laki

merimieseläkelain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimieseläkelain (1290/2006) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laeissa 968/2008, 911/2010 ja 765/2011, seuraavasti:

4 §

Lain soveltamisalaan kuuluva työntekijä

Tätä lakia sovelletaan työntekijään, joka tekee merityösopimuslaissa tarkoitettua työtä:

- 1) ulkomaanliikenteeseen käytettävässä suomalaisessa kauppa-aluksessa;
- 2) merellä ansiotarkoituksessa toimivassa suomalaisessa pelastus- tai kalastusaluksessa;
- 3) muunlaisessa suomalaisessa jäänmurtaja-aluksessa kuin satamajäänmurtajassa;
- 4) sellaisessa pääasiassa kotimaan meriliikenteessä olevassa suomalaisessa lastialuksessa, hinaajassa tai työntäjässä, joka on merkitty meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) 4 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan perusteella kauppa-alusluetteloon;
- 5) sellaisessa kansainväliselle kilpailulle alttiissa meriliikenteessä olevassa suomalaisessa erityisaluksessa, joka on merkitty meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantamisesta annetun lain 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella kauppa-alusluetteloon;
- 6) ulkomaanliikenteeseen käytettävässä suomalaisessa kauppa-aluksessa, joka on pääasiassa ilman miehistöä vuokrattu ulkomaiselle laivanvarustajalle edellyttäen, että työntekijä on työsuhteessa laivan omistajaan tai tämän käyttämään työnantajaan; ja
- 7) työnantajan määräyksestä väliaikaisesti muulla kuin 1–6 kohdassa tarkoitetuissa aluksissa.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Sitä sovelletaan kuitenkin jo 1 päivästä tammikuuta 2017 alkaen.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner

1.

Laki

meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) 3 §:n 4 ja 9 kohta, 4 §:n 1 momentin 3 kohta, 10 §, 12 §, 13 §, 14 §:n 3 momentti 15 §, 16 §:n 2-4 momentti, 17 §:n 1 momentin 1 kohta, 18 §:n 1 momentti ja 22 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 1 momentin 3 kohta ja 10 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 967/2008, 10 §:n 3 ja 4 momentti laissa 450/2013, 12 § osaksi laissa 967/2008, 16 §:n 4 momentti laissa 450/2013 sekä 17 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 1317/2009, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 967/2008 ja 1317/2009, uusi 2 a ja uusi 10 kohta sekä 4 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 967/2008, uusi 4 kohta, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) *meriliikenteellä* merialueella tapahtuvaa matkustajien tai lastin kuljettamista sekä hinaamista tai työntämistä; pääasiassa satamissa suoritettavat hinaus- tai työntämistoiminnot taikka moottorikäyttöisten alusten avustaminen satamaan eivät ole meriliikennettä;

9) *kauppa-alusluettelolla* tukiviranomaisen pitämää luetteloa niistä aluksista, jotka voivat hakea tämän lain mukaista tukea.

Ehdotus

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2 a) *erityisaluksella alusta, jota käytetään järjestelmälliseen merenmittaustoimintaan;*

4) *meriliikenteellä* merialueella tapahtuvaa matkustajien tai lastin kuljettamista sekä hinaamista tai työntämistä *taikka erityisaluksen merenmittaustoimintaa*; pääasiassa satamissa suoritettavat hinaus- tai työntämistoiminnot taikka moottorikäyttöisten alusten avustaminen satamaan eivät ole meriliikennettä;

9) *kauppa-alusluettelolla* tukiviranomaisen pitämää luetteloa niistä aluksista, jotka voivat hakea tämän lain mukaista tukea;

10) *toiminta-ajalla sitä osaa kalenterivuodesta, jonka alus on ollut kauppa-*

alusluettelossa, lukuun ottamatta aluksen telakointiaikoja ja miehittämättömänä sata-massa oloa.

4 §

*Aluksen merkitseminen kauppa-
alusluetteloon*

Tukiviranomaisen on hakemuksesta merkittävä kauppa-alusluetteloon sellainen Suomen alusrekisterissä oleva:

3) hinaaja tai työntäjä, jonka bruttovetoisuus on vähintään 300 ja joka on katsastettu itämerenliikenteeseen, lähiliikenteeseen, euroopanliikenteeseen tai kaukoliikenteeseen ja joka on tarkoitettu tukivuotena toimimaan pääasiassa kansainväliselle kilpailulle alttiissa kotimaan meriliikenteessä.

10 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Tukiviranomaisen tulee myöntää tässä laisissa tarkoitettu tuki, jos:

1) alus on merkitty kauppa-alusluetteloon ja se on täyttänyt kauppa-alusluetteloon merkitsemisen edellytykset sinä aikana, jolta tukea haetaan;

3) alus on toiminut tukivuoden aikana pääasiassa ulkomaan meriliikenteessä, tai 4 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu alus on toiminut tukivuoden aikana pääasiassa kansainväliselle kilpailulle alttiissa kotimaan meriliikenteessä tai ulkomaan meriliikenteessä;

4 §

*Aluksen merkitseminen kauppa-
alusluetteloon*

Tukiviranomaisen on hakemuksesta merkittävä kauppa-alusluetteloon sellainen Suomen alusrekisterissä oleva:

3) hinaaja tai työntäjä, jonka bruttovetoisuus on vähintään 300 ja joka on katsastettu itämerenliikenteeseen, lähiliikenteeseen, euroopanliikenteeseen tai kaukoliikenteeseen ja joka on tarkoitettu tukivuotena toimimaan pääasiassa kansainväliselle kilpailulle alttiissa kotimaan meriliikenteessä;

4) erityisalus, jonka bruttovetoisuus on vähintään 100 ja joka on katsastettu itämerenliikenteeseen, lähiliikenteeseen, euroopanliikenteeseen tai kaukoliikenteeseen ja joka on tarkoitettu tukivuotena toimimaan kansainväliselle kilpailulle alttiissa meriliikenteessä.

10 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Tukiviranomaisen tulee myöntää tässä laisissa tarkoitettu tuki, jos:

1) alus on ollut merkittynä kauppa-alusluetteloon sen ajan, jolta tukea haetaan ja se on täyttänyt kauppa-alusluetteloon merkitsemisen edellytykset sinä aikana, jolta tukea haetaan;

3) alus on toiminut tukivuoden aikana pääasiassa ulkomaan meriliikenteessä, tai 4 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu alus on toiminut tukivuoden aikana pääasiassa kansainväliselle kilpailulle alttiissa kotimaan meriliikenteessä tai ulkomaan meriliikenteessä, taikka 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu alus on toiminut tukivuoden aikana

kansainväliselle kilpailulle alttiissa kotimaan meriliikenteessä tai ulkomaan meriliikenteessä;

5) aluksen miehistökustannusten alentamiseksi ei tukijakson aikana makseta muita kuin tämän lain nojalla myönnettäviä tukia.

Säännöllistä matkustajaliikennettä Euroopan yhteisön satamien välillä harjoittavalla matkustaja-aluksella myönnetään tukea vain Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden ja Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisten osalta.

Hinaajalla ja työntäjällä myönnetään tukea 11 ja 12 §:n mukaisesta tuen määrästä vain osuus, joka vastaa meriliikenteen osuutta tukijaksosta.

Jos aluksen omistajalla tai aluksen muulla varustamotoimintaa harjoittavalla työnantajalla ei rahtaussopimukseen perustuen ole määräysvaltaa aluksen liikennöintiin sopimusjaksolla, tukea myönnetään myös siltä meriliikenteeksi luettavalta odotusajalta, jonka alus muuten kuin omasta syystä odottaa alukselle määrätyn vähimmäismiehityksen mukaisessa täydessä valmiudessa lastin tai matkustajien kuljetustoimeksiantoa. Hinaajalla ja työntäjällä odotusajalta tukea myönnetään kuitenkin vain osuus, joka vastaa meriliikennepäivien osuutta tukijaksolla.

5) aluksen miehistökustannusten alentamiseksi ei tukijakson aikana makseta muita kuin tämän lain tai valtion varoista korvattavista merimiesten matkakustannuksista annetun lain (1068/2013) nojalla myönnettäviä tukia.

Säännöllistä matkustajaliikennettä Euroopan unionin satamien välillä harjoittavalla matkustaja-aluksella myönnetään tukea vain Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisten osalta.

Hinaajalla ja työntäjällä sekä erityisaluksella myönnetään tukea 11 ja 12 §:n mukaisesta tuen määrästä vain osuus, joka vastaa meriliikenteen osuutta tukijaksosta.

Jos aluksen omistajalla tai aluksen muulla varustamotoimintaa harjoittavalla työnantajalla ei rahtaussopimukseen perustuen ole määräysvaltaa aluksen liikennöintiin sopimusjaksolla, tukea myönnetään myös siltä meriliikenteeksi luettavalta odotusajalta, jonka alus muuten kuin omasta syystä odottaa alukselle määrätyn vähimmäismiehityksen mukaisessa täydessä valmiudessa lastin tai matkustajien kuljetustoimeksiantoa tai erityisalus aluksen lajia vastaavaa meriliikennetoimeksiantoa. Hinaajalla ja työntäjällä sekä erityisaluksella odotusajalta tukea myönnetään kuitenkin vain osuus, joka vastaa meriliikennepäivien osuutta tukijaksolla.

12 §

Rajoitetusti verovelvollisen merenkulkijan aluksella tehdyn työn perusteella maksettavan tuen määrä

Tukena maksetaan tuloverolain 9 §:n mukaisen rajoitetusti verovelvollisen merenkul-

12 §

Rajoitetusti verovelvollisen merenkulkijan aluksella tehdyn työn perusteella maksettavan tuen määrä

Tukena maksetaan tuloverolain 9 §:n mukaisen rajoitetusti verovelvollisen merenkul-

HE 145/2016 vp

kijan kauppa-alusluetteloon merkityltä alukselta saamasta palkkatulosta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua:

- 1) lähdeveroa; ja
- 2) työnantajan sosiaaliturvamaksua.

13 §

Tukijakso

Tukijaksot ovat 1 päivästä tammikuuta 30 päivään kesäkuuta ja 1 päivästä heinäkuuta 31 päivään joulukuuta. Tukivuosi on yksi kalenterivuosi.

Tukiviranomainen määrää hakemuksesta tukijaksoksi yhden kalenterikuukauden sellaiselle matkustaja-alukselle, joka saa kuljettaa enemmän kuin 120 matkustajaa, sikäli kuin tuen myöntäminen perustuu kuukausittaisia maksuja koskeviin verohallinnolle toimitettuihin valvontailmoituksiin ja niiden mukaisiin verohallinnon antamiin maksutositteisiin.

14 §

Tuen hakeminen

Tukea haetaan tukijaksoittain tukiviranomaiselle toimitetulla hakemuksella neljän kuukauden kuluessa kunkin tukijakson päättymisestä.

15 §

Palkkakirjanpito

Työnantajan on järjestettävä palkkakirjanpionsa siten, että siitä voidaan aluksittain ja

kijan kauppa-alusluetteloon merkityltä alukselta saamasta palkkatulosta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua:

- 1) lähdeveroa; ja
- 2) työnantajan *sairausvakuutusmaksua*.

Jos palkkatulosta on lähdeveron pidättämisen sijasta toimitettu ennakonpidätys, sovelletaan 11 §:ää.

13 §

Tukijakso

Tukijaksot ovat 1 päivästä tammikuuta 30 päivään kesäkuuta ja 1 päivästä heinäkuuta 31 päivään joulukuuta. Tukivuosi on yksi kalenterivuosi.

Tukiviranomainen määrää hakemuksesta tukijaksoksi yhden kalenterikuukauden sellaiselle matkustaja-alukselle, joka saa kuljettaa enemmän kuin 120 matkustajaa, sikäli kuin tuen myöntäminen perustuu kuukausittaisia maksuja *koskevaan aluskohtaiseen palkkakirjanpitoon ja Verohallinnolle toimitettuihin veroilmoituksiin.*

14 §

Tuen hakeminen

Tukea haetaan tukijaksoittain tukiviranomaiselle toimitetulla hakemuksella *kolmen* kuukauden kuluessa kunkin tukijakson päättymisestä.

15 §

Palkkakirjanpito

Työnantajan on järjestettävä palkkakirjanpionsa siten, että siitä voidaan aluksittain ja

palkansaajittain todeta merityötulon ja siitä toimitettujen ja maksettujen ennakonpidätysten, lähdeveron, sairausvakuutusmaksun ja työnantajan sosiaaliturvamaksujen sekä merimieseläke- ja muiden vakuutusmaksujen työnantajaosuuksien määrät.

palkansaajittain todeta merityötulon ja siitä toimitettujen ja maksettujen ennakonpidätysten, lähdeveron, työnantajan *sairausvakuutusmaksun* sekä merimieseläkemaksun ja tapaturmavakuutusmaksun työnantajaosuuksien määrät.

16 §

Tarvittavat tiedot ja selvitykset

Hakijan tulee toimittaa tukiviranomaiselle jäljennökset verohallinnolle toimitetuista valvontailmoituksista ja selvitys siitä, miten valvontailmoituksessa tarkoitetut ja maksetut erät jakautuvat työnantajan eri alusten kesken ja miten maksut jakautuvat aluskohtaisesti tuen perusteena oleviin maksuihin ja muihin maksuihin.

Hakijan tulee tukijaksoittain toimittaa tukiviranomaiselle Merimieseläkekassalle tukijakson ajalta maksetuista eläkevakuutusmaksuista.

Hakijan tulee tukijaksoittain toimittaa tukiviranomaiselle vakuutusyhtiön ja Työttömyysvakuutusrahaston antamat aluskohtaiset selvitykset tukijaksolta maksetuista merityötuloon perustuvista 11 §:ssä tarkoitetuista vakuutusmaksuista.

17 §

Tukiviranomaisen tiedonsaantioikeus

Tukiviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada:

1) Verohallinnolta tässä laissa tarkoitetun tuen määrän selvittämistä ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot Verohallinnolle toimitetuista valvontailmoituksista ja niiden perusteella maksetuista maksuista sekä ne verotiedot, jotka ovat välttämättömiä tukiviranomaisen harjoittaman tässä laissa säädetyn valvonnan

16 §

Tarvittavat tiedot ja selvitykset

Hakijan tulee toimittaa tukiviranomaiselle jäljennökset verohallinnolle toimitetuista *veroilmoituksista* ja selvitys siitä, miten *veroilmoituksessa* tarkoitettu *merityötulo* ja maksetut erät jakautuvat työnantajan eri alusten kesken ja miten maksut jakautuvat aluskohtaisesti tuen perusteena oleviin maksuihin ja muihin maksuihin.

Hakijan tulee tukijaksoittain toimittaa tukiviranomaiselle aluskohtainen selvitys Merimieseläkekassalle tukijakson ajalta maksetuista eläkevakuutusmaksuista *ja niiden perusteena olevista palkoista*.

Hakijan tulee tukijaksoittain toimittaa tukiviranomaiselle vakuutusyhtiön *antama aluskohtainen selvitys* tukijaksolta maksetuista merityötuloon perustuvista 11 §:ssä tarkoitetuista vakuutusmaksuista.

17 §

Tukiviranomaisen tiedonsaantioikeus

Tukiviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada:

1) Verohallinnolta tässä laissa tarkoitetun tuen määrän selvittämistä ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot *meripalkoista*;

toimeenpanemiseksi;

18 §

Valtakunnallisten työmarkkinajärjestöjen kuuleminen

Tukiviranomaisen on ennen asian ratkaisua kuultava asianomaisia valtakunnallisia työmarkkinajärjestöjä, jos se harkitsee tuen epäämistä kokonaisuudessaan tai pääosin.

18 §

Valtakunnallisten työmarkkinajärjestöjen kuuleminen

Tukiviranomaisen on ennen asian ratkaisua kuultava asianomaisia valtakunnallisia työmarkkinajärjestöjä, jos se harkitsee tuen epäämistä kokonaisuudessaan tai pääosin. *Kuuleminen on toimitettava kerran tukivuodessa ennen ensimmäisen hakijalle kokonaan tai pääosin kielteisen päätöksen tekemistä, jollei enempi kuuleminen ole tarpeen muuttuneiden olosuhteiden tai muun erityisen syyn takia.*

22 §

Tuen palauttaminen ja takaisinperintä

Palautettavalle määrälle on maksettava tuen maksupäivästä korkoa, joka vastaa kulloinkin voimassa olevaa Suomen Pankin peruskorkoa lisättynä neljällä prosenttiyksiköllä. Jollei palautettavaa määrää makseta viimeistään asetettuna eräpäivänä, on sille maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n mukaisesti.

22 §

Tuen palauttaminen ja takaisinperintä

Palautettavalle määrälle on maksettava *tukivuoden viimeistä tukijaksoa koskevan tukipäätöksen antamispäivästä* korkoa, joka vastaa kulloinkin voimassa olevaa Suomen Pankin peruskorkoa lisättynä neljällä prosenttiyksiköllä. Jollei palautettavaa määrää makseta viimeistään asetettuna eräpäivänä, on sille maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lakia sovelletaan kuitenkin jo 1 päivänä tammikuuta 2017 ja sen jälkeen aiheutuneista kustannuksista maksettavaan tukeen.

2.

Laki

merimieseläkelain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimieseläkelain (1290/2006) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laeissa
968/2008, 911/2010 ja 765/2011, väliaikaisesti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Lain soveltamisalaan kuuluva työntekijä

Lain soveltamisalaan kuuluva työntekijä

Tätä lakia sovelletaan työntekijään, joka tekee merityösopimuksella tarkoitettua työtä:

1) ulkomaanliikenteeseen käytettävässä suomalaisessa kauppa-aluksessa;

2) merellä ansiotarkoituksessa toimivassa suomalaisessa pelastus- tai kalastusaluksessa;

3) muunlaisessa suomalaisessa jäänmurta- ja-aluksessa kuin satamajäänmurtaajassa;

4) sellaisessa pääasiassa kotimaan meriliikenteessä olevassa suomalaisessa lastialuksessa, hinaajassa tai työntäjässä, joka on merkitty meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) 4 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan perusteella kauppa-alusluetteloon;

5) ulkomaanliikenteeseen käytettävässä suomalaisessa kauppa-aluksessa, joka on pääasiassa ilman miehistöä vuokrattu ulkomaiselle laivanvarustajalle edellyttäen, että työntekijä on työsuhteessa laivan omistajaan tai tämän käyttämään työnantajaan; ja

6) työnantajan määräyksestä väliaikaisesti muualla kuin 1–5 kohdassa tarkoitetuissa aluksissa.

Tätä lakia sovelletaan työntekijään, joka tekee merityösopimuksella tarkoitettua työtä:

1) ulkomaanliikenteeseen käytettävässä suomalaisessa kauppa-aluksessa;

2) merellä ansiotarkoituksessa toimivassa suomalaisessa pelastus- tai kalastusaluksessa;

3) muunlaisessa suomalaisessa jäänmurta- ja-aluksessa kuin satamajäänmurtaajassa;

4) sellaisessa pääasiassa kotimaan meriliikenteessä olevassa suomalaisessa lastialuksessa, hinaajassa tai työntäjässä, joka on merkitty meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) 4 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan perusteella kauppa-alusluetteloon;

5) *sellaisessa kansainväliselle kilpailulle alttiissa meriliikenteessä olevassa suomalaisessa erityisaluksessa, joka on merkitty meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantamisesta annetun lain 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella kauppa-alusluetteloon;*

6) ulkomaanliikenteeseen käytettävässä suomalaisessa kauppa-aluksessa, joka on pääasiassa ilman miehistöä vuokrattu ulkomaiselle laivanvarustajalle edellyttäen, että työntekijä on työsuhteessa laivan omistajaan tai tämän käyttämään työnantajaan; ja

7) työnantajan määräyksestä väliaikaisesti muussa kuin 1–6 kohdassa tarkoitetussa aluksessa.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Sitä sovelletaan kuitenkin jo 1 päivästä tammi-kuuta 2017 alkaen.
